

gouda

kiekt

gouda

Wanneer je Gouwenaren vraagt naar wat zij nu echt typisch Gouds vinden, zullen negen van de tien mensen je meenemen naar het historische centrum van de stad, en je daar met nauwelijks verhulde trots op de markt met het stadhuis wijzen. Zo blijkt een deel van de stad, dat welbeschouwd nog geen 10% van het grondgebied beslaat, in staat te zijn de hele stad van een Goudse identiteit te voorzien. Voor recreatie, ontspanning en aangenaam verblijven zullen zeker zeven van de tien Gouwenaren je naar buiten de stad verwijzen, naar het Reeuwijkse plassengebied en andere verworvenheden van het Groene Hart. Dat wat tussen deze twee grootheden in ligt, het gebied waar het overgrote deel van de Gouwenaren woont, komt niet onmiddellijk voor in de top-tien van identiteitsrijke plekken.

Hoe de bewoners deze plekken waarnemen en op welke wijze deze plekken deel uitmaken van de identiteit van de Gouwenaren, is een bron van informatie voor de stadsbeheerders en -ontwikkelaars. Beter nog dan enquêteren kun je de bewoners van de stad uitnodigen de eigen omgeving in beelden vast te leggen.

‘als de straat is afgesloten voor auto’s is het pas echt veilig om het in de buurt gezellig te maken’

‘ongebruikte beauty, ik hou van kunst en cultuur in de ruimste betekenis’

‘ik had graag activiteiten voor jongeren gefotografeerd, maar er is niks voor ons in de wijk’

1000 FOTO'S VAN GOUDA

‘Zonder het lelijke neemt het mooie af in kracht’. Deze diepe zegswijze komt niet uit de nalatenschap van een filosoof of groot staatsman. Het is zomaar een opmerking van een van de deelnemers aan de fotowedstrijd ‘Gouda Kiekt Gouda’. Zonder lelijke dingen zijn er geen mooie dingen, lijkt hier gezegd te worden, of misschien, hoe tegenstrijdig het ook moge klinken: juist lelijke gebouwen maken een stad mooier. Het lijkt zomaar terloops opgemerkt, ergens in de toelichting bij de foto's. Maar bewust of onbewust wordt hier

aan iets veel diepers geraakt. Zo zijn er, verscholen tussen al dat ballpointgekrabbel van de toelichtingen bij de foto's, wel meer parels. Neem deze: ‘We hebben niet veel vierkante meters per persoon, dus moeten we wel rekening houden met elkaar’. Of het wrange: ‘Jammer dat onze gemeente liever geld ziet dan mooie plekjes’. Of het veelzeggende: ‘Ik had graag activiteiten van jongeren gefotografeerd, maar er is niks in onze wijk’.

Eigenlijk kan zo nog alinea's lang door worden gegaan, daarmee aangevend dat de resultaten van de fotowedstrijd ‘Gouda Kiekt Gouda’ in vele opzichten verrassend waren. Niet alleen de gemaakte foto's waren van velerlei snit - ‘zonder lelijke foto's nemen de mooie af in kracht’, zou hier opgemerkt kunnen worden - ook de bijgeleverde motto's en teksten waren vaak opmerkelijk te noemen. De grootste vrees van de

jury werd daarmee in ieder geval niet bewaarheid. Die angst werd uitgesproken op de eerste bijeenkomst op een druilerige maandagavond in café-restaurant De Zalm, waar de uitgangspunten voor de wedstrijd werden geformuleerd: wat vooral niet de bedoeling was, waren foto's van het Stadhuis, hetzij ondersteboven, in tegenlicht, in het donker, onder een wolkenhemel of in een sneeuwjacht. Even werd zelfs een ‘stadhuisverbod’ overwogen, maar daar werd uiteindelijk niet toe overgegaan. Wel werd op deze avond onder leiding van Hans Venhuizen en Elisabeth Groot duidelijk dat de foto's in ieder geval iets moesten zeggen over ‘hoe de Gouwenaar zijn/haar leefomgeving ervaart’. Een ruim begrip, dat in de voorwaarden voor de wedstrijd in vier delen uiteenviel:

- fotografeer wat je het allerliefste doet in Gouda en waar doe je dat dan en met wie (categorie A).

- fotografeer een merkwaardige, gevaarlijke of juist fantastische verkeerssituatie (categorie B).

- fotografeer aan wie je je het meest ergert in de stad (categorie C).

- fotografeer wat je prachtig vindt in je woonomgeving en wat de gemeente volgens jou niet mooi vindt en weg wil hebben of omgekeerd (categorie D).

Daarmee zou je kunnen zeggen dat alles geregeld was, maar dat zou niet helemaal in overeenstemming met de aard van de Kunstestafette geweest zijn. Geheel in tegenstelling tot wat over het algemeen gebruikelijk is gaat dit deel van de Kunstestafette er van uit dat het beter is de bewoners zelf aan het woord te laten in plaats van anderen, al dan niet vanuit een bepaalde deskundigheid, namens hen.

Daarom werd er, zo tegen het einde van de avond, een vijfde categorie

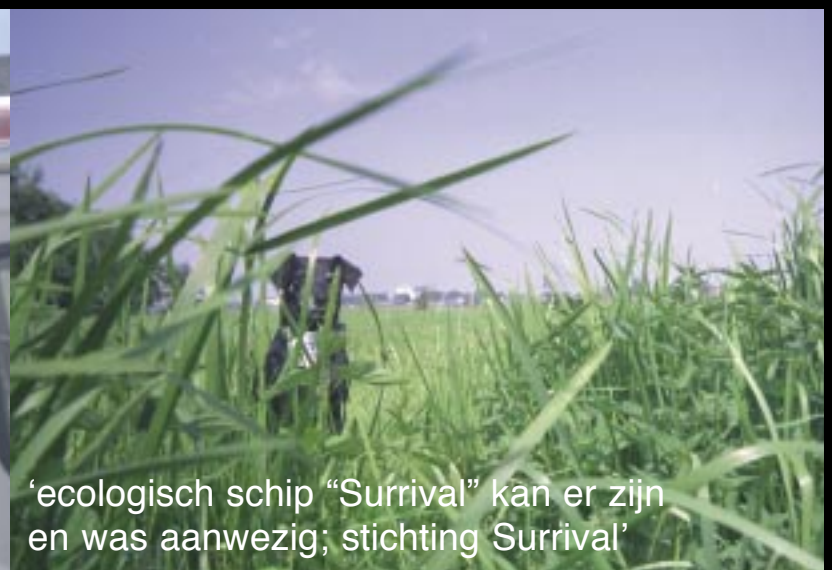
‘ze doken weg voor de foto, toch betrapte ik ze nergens op’

‘er is in een korte tijd, naast een nieuwbouwwijk, een mooi park ontstaan’

‘waar ik leef, leer en speel’

‘ecologisch schip “Survival” kan er zijn en was aanwezig; stichting Survival’

aan toegevoegd:

- fotografeer dat wat er volgens jou ontbreekt in Gouda of wat je mist of welke vraag zijn wij vergeten? Misschien weet jij een betere manier om te laten zien wat typisch Gouda is. Verwerk het in je motto! (categorie E) Het moge tot bescheidenheid bij de jury strekken dat uiteindelijk de meeste inzendingen in de laatste categorie bleken thuis te horen. Na enige artikelen in de Goudse pers om de bevolking tot kieken aan te sporen ging de wedstrijd daarna van start. Met de tegen een statiegeld van tien gulden verstrekte wegwerpcamera werden uiteindelijk alles bij elkaar ruim duizend foto's ingeleverd. Deze haast ontmoedigende stapel kreeg de jury voorgeschoteld in de raadzaal van het stadhuis. Daar lagen, op de hele werkdag die was uitgetrokken voor de jurering, onafzienbare rijen foto's met bijbehorende motto's en toelichtingen.

Over de uitgangspunten bij de beoordeling kan een heel verhaal worden geschreven: ingewikkelde verhandelingen met termen als 'perspectiefpunten', 'onbewuste zeggingskracht' en 'spanningsveld tussen het afgebeelde en het niet afgebeelde' - of elke andere verhulende nietszeggendheid die deskundigheid zou moeten suggereren. Eerlijker is het te zeggen dat de jury de foto's vooral bekeek vanuit de eigen discipline. De stedenbouwkundige in dienst van de gemeente Gouda bezag de foto's vanuit zijn eigen deskundigheid, en vooral ook als kenner van alle hoeken en gaten van de stad. Hij legde dan ook al gauw het 'Gouda-criterium' aan: is dit typisch/specifiek voor Gouda? De fotograaf bekeek het ingeleverde werk vanuit fotografische zeggingskracht: was de foto spannend en origineel, of juist oudbakken en de weerslag van een platgetreden pic-

turaal pad?

De journalist bekeek de foto's vooral vanuit dat typisch journalistieke uitgangspunt dat nu eenmaal wil dat een verslaggever overal een beetje van weet, en eigenlijk nergens echt verstand van heeft. Wellicht was bij hem het gegeven dat je pas weet hoe de pudding smaakt als je hem proeft het meest doorgevoerd.

Eerst koos elk jurylid uit al die foto's vijf exemplaren per categorie, waarna discussie over de overgebleven foto's volgde. Alvorens definitief knopen door werden gehakt, bereikte de argumentatie pro en contra in de middag nieuwe hoogtepunten. Maar om daar niet op vooruit te lopen: viel er iets af te leiden uit al die stapels foto's, behalve het gegeven dat het er erg veel waren?

Wie kijkt naar de plaats van herkomst van de deelnemers, ziet een herkenbaar patroon: verreweg de meeste fotografen komen uit Goverwelle, uit

de binnenstad of uit de wijken direct aan de rand van de binnenstad. Voor de volledigheid moet hierbij aangetekend worden dat er vanuit Goverwelle was deelgenomen door alle leden van een ouderwets groot gezin met vier kinderen. Uit Bloemendaal - ruim 20.000 inwoners - kwamen slechts enkele inzendingen. Grofweg hetzelfde geldt voor de afbeeldingen: enkele foto's van Bloemendaal, zeer verspreid genomen, met vooral een concentratie langs de randen en de door de wijk heen lopende Bloemendaalseweg. Verreweg de meeste foto's werden gemaakt in de binnenstad of in de directe woonomgeving van de deelnemer.

Tot zover de feiten. De rest is interpretatie. Je zou kunnen veronderstellen dat de bewoners van de binnenstad het meest betrokken zijn bij hun stad, of gewoon het best de krant lezen en daardoor opgewekt werden om mee te doen. Gezien de manier waarop

de wijken er uit zien, is wellicht een andere conclusie gerechtvaardigd: daar waar de stad het meest onder druk staat, worden de foto's gemaakt en bevinden zich ook de deelnemers. En daar waar de stad af is, waar de woonomgeving tot rust is gekomen, wordt niet of weinig gefotografeerd. Dit kan betekenen dat daar waar de stad 'in beweging' is de stad kennelijk het meest interessant is.

Wellicht is het gewaagd hier ook iets te zeggen over de identiteit die mensen kennelijk ontleen aan hun stad. Je zou geneigd zijn te zeggen dat Gouwenaars, waar ze ook wonen, hun identiteit als Gouwenaar toch ontleen aan de binnenstad dan

wel aan de directe woonomgeving. Het zou betekenen dat het centrum een belangrijke rol speelt in het gemeenschappelijke bewustzijn van de Gouwenaar. Met andere woorden: het is dit deel van de stad dat een ander uiterlijk heeft dan de rest van Nederland, en het is dus dit deel dat wordt ervaren als 'typisch Gouds'.

Of een geheel andere speculatie: zijn mensen, die zin hebben in fotograferen, ook 'anderssoortige' mensen, dan mensen die buiten het gevarieerde centrum in meer eenvormige woonwijken komen? Wie zo gaat tekenen op de plattegrond van Gouda krijgt toch een soort 'mentale kaart'. Iets vergelijkbaars geldt voor de

hoeveelheid inzendingen per categorie. Het mag Gouda tot eer strekken dat slechts weinigen inzonden op categorie C, zeg maar de ergerniscategorie. Ook de lelijk-mooi categorie D was verhoudingsgewijs niet erg sterk vertegenwoordigd. Categorie B (verkeer) was gemiddeld aanwezig, maar veel meer belangstelling was er voor categorie A (wat doe je het liefst) en E (de restcategorie). Het is wat al te makkelijk hier uit af te leiden dat mensen zich nergens aan zouden ergeren. Misschien durfde men mensen aan wie men zich ergerde domweg niet te fotograferen. Wel kan gezegd worden dat de deelnemers dus kennelijk liever dingen fotograferen die ze leuk vinden,

of dat ze liever een afbeelding van Gouda maken die de buitenwereld iets aardigs over de stad zegt.

Hierdoor kwamen enkele actuele Goudse onderwerpen, laten we zeggen die dingen die dagelijks in de krant staan, maar weinig tot uiting. De 'allochtonen-problematiek', door velen beschouwd als hét onderwerp van de komende eeuw, is welgeteld op één foto terug te vinden: rondhangende Marokkaanse jongeren, die overigens liever niet gefotografeerd worden en proberen aan de lens te ontkomen. Het vandalisme en andere kleine dan wel grote criminaliteit: slechts op enkele foto's is het resultaat te zien van ingeslagen bushokjes of vernielingen bij het station Goverwelle.

Wel populair waren problemen als de bedreiging van de binnenstad en de bedreiging van het Groene Hart, zij het het laatste wat meer zijdelings dan het eerste. En wie het zien wil: de fotografen toonden juist een voorkeur voor het behouden van ook dat wat als vervallen of vergaan beschouwd wordt. Kennelijk zien Gouwenaars ook dat deel van hun stad als een wezenlijk bestanddeel ervan. Voor behoud van natuurwaarden gaat nagenoeg hetzelfde op: talloze foto's van die plekjes waar de stad nog groen is en waar men een beetje uit kan blazen van het drukke stadsleven.

Nu iets meer over de eigenlijke resultaten. Al snel bleek dat er zoveel verrassende foto's bij zaten, dat besloten werd om een aantal foto's dat niet direct tot de winnende behoorden er toch uit te halen, om via afdruk in de catalogus niet voor het nageslacht verloren te gaan.

Dan nu iets over de winnaars. In categorie A (favoriete bezigheid) won de foto 'Je woont in Gouda in een stad maar ook heel duidelijk in het Groene Hart' van Petra Roodenburg. Hoewel het idee misschien niet voor het eerst gefotografeerd is - fotograferen door een buis heen - is het met de bijbehorende tekst een heel aardige foto geworden. Wie zijn fantasie de vrije loop laat, ziet hierin immers twee

hoekjes de stad heeft, zonder dat daar direct een commentaar bij te leveren valt. Sterker nog, deze foto laat alles over aan de interpretatie van de beschouwer: is dit een troosteloze achterkant of toont dit juist hoeveel ruimte de mensen vroeger nog hadden? Dit is derhalve een foto die misschien meer over de beschouwer dan over de maker zegt. Met het aanwijzen van de eindwinnaar had de jury merkwaardig genoeg geen enkele moeite. Dat werd 'Mijn buurvrouwen' van Anneke de Jong. Zij kwam op het - op het oog simpele idee - al haar buurvrouwen te fotograferen. Gewild of ongewild kwam daarmee haar uitgangspunt 'Een stad wordt gemaakt door de mensen die er wonen' tot uitdrukking. Hoe eenvormig immers als de huizen van haar buurvrouwen zijn, des te verscheidener zien zij er uit. Het toont aan hoeveel variatie er schuilt in dat wat door velen als monotoon wordt gezien. Het toont aan, hoe een vooroordeel van velen uiteindelijk op niets gebaseerd blijkt te zijn. Daarmee leert het zowel de Gouwenaars als de juryleden de wijze les dat niets is wat het lijkt.

De jury:

Namens deze,
Luuk Kortekaas, redactie Goudsche
Courant.

kinderen, die de drukte, desgewenst de chaos, van het grote stadsleven ontvluchten naar het groen. Door het donker van de tunnel naar het licht aan het uiteinde ervan.

In categorie B (verkeer) had de jury de keuze uit twee foto's van de bij Gouwenaars bekende, of liever beruchte, verkeerssituatie aan de Karnemelksloot van Theresia Kamphuis. Kenmerk van deze foto's is dat hier goed duidelijk wordt welke merkwaardige verkeerssituaties er in steden kunnen ontstaan door de beperkingen die een oude stad met zich meebrengt. De Karnemelksloot heeft die beperkingen, omdat de straat smal is en omdat het erlangs liggende water er nu eenmaal is. De

foto van de bocht drukt dat misschien net iets beter uit dan de andere foto, omdat hier goed te zien is in welke rare bochten het verkeer zich ineens moet wringen. Verder is het motto dermate intrigerend - 'You could say we're incredible, but we won't' - dat het de foto zeker meerwaarde geeft. De winnaar in categorie C had eigenlijk ingezonden voor categorie A, maar bij nader inzien ging haar foto over ergernis - als de jury de foto tenminste met dezelfde ogen heeft bekeken als de maker, Marian Kamphuis. 'Wat heeft Speelbrugweide te bieden aan de kinderen?' luidde de titel, en wie de erbij afgebeelde plaat ziet denkt in eerste instantie 'niet zo heel veel'. Dat dit op deze manier tot uitdrukking

is gebracht heeft de jury uiteindelijk overtuigd.

De winnende foto in categorie D van Steven Jansen vond de jury unaniem heel erg mooi, of beter gezegd: 'prachtig'. De ondertitel was 'Een haat-liefde verhouding met Gouda', en dat is precies wat de foto toont: een onbekend stukje van de stad, een punt in de binnenstad dat zelfs voor mensen die er vlakbij wonen nooit op deze manier gezien zal zijn. Als fotograferen is 'iets door andere ogen laten zien', dan is dit een modelfoto.

De winnaar van categorie E, André Belonje, toont ook de stad van een andere kant. 'De achterkant van Gouda' laat zien welke onvermoede

‘wat heeft Speelbrugweide te bieden aan de kinderen?’

‘we could say we’re incredible, but we won’t’

‘een haat-liefde verhouding met gouda’

‘je woont in gouda, in een stad, maar ook heel duidelijk in het Groene Hart’

P.V. DE VRIENDSCHAP

‘de stad wo

gemaakt de

mensen die

Anneke de Jong fotografeerde haar buurvrouwen

ordt

oor de

e er wonen,

